

calibrite

colorchecker classic

FA-2433

JACINTO VERDAGUER

BARCELONINES

EDICIÓ POPULAR

BARCELONA
IL·LUSTRACIÓ CATALANA

R.42354

OBRES COMPLETES
DE
MOSSEN JACINTO VERDAGUER

EDICIÓ POPULAR

VOLUM· XXVIII

BARCELONINES

— I pesseta —

PUBLICACIÓ DE LA ILUSTRACIÓ CATALANA
Administració: carrer de Mallorca, 287. — Barcelona

Obres Completes
DE
MOSSEN JACINTO VERDAGUER

— EDICIÓ POPULAR —

L'Atlàntida-Poema		Flors del Calvari	'75
Idilis y Cants mistichs	'75	En defensa propia	'65
Montserrat	'75	Santa Eularia	'50
Caritat	'50	Ayres del Montseny	'65
Canigó-Poema	'75	Flors de Maria	'65
Lo Somni de Sant Joan	'50	Nerto.-Càntich dels càntichs	'75
Excursions y viatges	'75	Eucarístiques	'90
Patria	'75	Al Cel	'50
Dietari d'un pelegrí a Terra Santa	'75	Rondalles	'65
Jesús infant.-Bethlèm	'50	Folklore	'50
» » La fugida a Egipte	'50	Discursos-Articles-Pròiechs	'90
Jesús infant.-Nazareth	'50	Càntichs	'75
Roser de tot l'any	'75	Barcelonines	1'—
Veus del bon pastor	'65	Jovenivoles	2'—
Sant Francesch	'65	Disperses	1'25

L'Atlàntida. Poema. Edició monumental, ilustrada per Xiró
Un gran volum enquadernat, 25 ptes.

Obres Catalanes Completes

DE

FRANCISCO CAMPRDON

Poesies.-La Teta gallináyre.-La tornada d'En Titó.-Marina
Un volum . . . . . 3 ptes.

Obres Catalanes Completes

DE

MIQUEL S. OLIVER

I. Poesies.—II. Noveles-Flors del silenci.—III. Parlaments y Conferencies—IV. Mestres y amichs.—V. Articles.—VI. Catalunya y la Revolució francesa.

Sis volums . . . . . 37 ptes.

Obres Completes

DE

MOSSEN MIQUEL COSTA Y LLOBERA

I. Poesies. Noves poesies.—II. Del agre de la terra. Tradicions y fantasies.—III. Horacianes. Visions de la Palestina. Parlaments.—IV. Himnes de Prudenci. Liricas.

Quatre volums . . . . . 26 ptes.

OBRES COMPLETES
DE
MOSSÈN JACINTO VERDAGUER

EDICIÓ POPULAR

XXVIII

MOSSEN JACINTO VERDAGUER
Estàtua d'E. Arnau

RESERVATS TOTS LOS DRETS

Barcelona.—Estampa La Renaxensa.

LA CREU DE BARCINO

DEL Tàber asseguda al promontori
la Barcino romana
dormía'l sòn fexuch del paganisme
centuries y centuries,
quan un matí vegé sa fèrrea porta
a un foraster desconegut badarse.
Son corvo nas, sa bella fesomía
de la niçaga d'Israel són propis:
sa vesta humil, son ayre noble, el llibre
que du sota l'axella,
de Jesucrist acusen al Apòstol.
Sos ulls trahexen sa virtut; son geni
llampegueja en sa angèlica mirada,
mes nó'l geni de Sòcrates,

ni del diví Plató, ni d'Aristòtil,
sinó'l dels seguidors del Deu fet home.
¿Quí es, donchs, aqueix desconegut? Sant Jaume,

qui porta a Barcelona
la primera llevor del Evangeli.
Mira aquell mur fet de carrèus enormes,
de torres coronat, ahont vigila
un soldat ab la llança punxaguda.
Mira ciutat endins l'Amfiteatre
ahont fan jòchs de força los atletes.
Contempla'l Balneari y l'Aqüeducte,
l'Aquarium plè de pexos
guspirejants de joia.

Mira del temple d'Hèrcules
les trentassís columnes gegantines.
Veu en lo cim un'àliga qu'axampla
ses ales sobre la ciutat dormenta,
y als ulls del cor les llàgrimes li pugen.
Perque ningú'ls hi veja plens de llàgrimes,
s'escorre de la turba y a la cima
se'n puja del mont Tàber, que del Gòlgota
li fa recorts ensemps amarchs y dolços.
D'una olivera qu'allí veu, esquexa
dues branques: en aspi
l·ligantles fa una creu, qu'en terra planta,
y cayent de genolls l'adora y besa,
dihentli axís:

—Creu santa, Creu benigna,
jo't poso aquí en lo front de Barcelona

perque la faces digna
de durte per corona.

Enderròca sos ídols ab ton peu,
batèjala ab la sanch del Fill de Deu,
y'ls braços extenent, des d'exa serra
rellíga y benehèix tota la terra.—

Aquexa dolça oració al Cel puja
y ja ha fet lo séu bé abans de pujarhi.
Alguns barcelonins que l'han sentida
ne queden tots corpresos
y li demanen si un nou Deu adora.

—Jo no adoro un nou Deu: adoro al únich,—
respon,—al Criador de cel y terra,
y a son Fill Jesucrist, qui del empiri
ha devallat per redimir als homes
expirant d'una creu en lo patíbol.

Los altres déus són trossos
de fusta qu'esculpí l'imaginayre.—
Al sentir exos mots, en terratrèmol,
com embriach lo Tàber trontolleja:
sobre l'altar, que's fen, sacseja l'ídol
y'l temple sobre'ls fonaments de roca.

—Tremolàu, tremolàu, ídols d'argila:
no trigarèu a caure;—
exclama'l *Fill del Tro*, y entre la turba
se pert, enlluhernada del misteri.
Aquella Creu cresqué y posà arrels fondes
del Tàber en la calma benehida:

son cimera pujà, y les seves branques,
 extenentse, extenentse com uns braços,
 dominen ja del temple'l frontispici,
 mentres en ell va l'àliga de Júpiter
 ses ales arronsant avergonyida.

Los cristians a l'ombra d'aquell Arbre
 tenien cada nit lo séu collotge,
 y, retrayent de Jaume la doctrina,
 de Jesucrist crucificat parlaven.

Passaren trescents anys: una donzella
 de tretze abrils, hermosa com un àngel,
 dels pagesius de Sarrià vinguda,
 ne parla a Barcelona al mig del dia,
 y, no contenta d'ensenyarli'l símbol
 de nostra Redempció, de Crist a exemple,
 de peus y mans clavada vol morirhi.

Ab exa sanch d'Eularia,
 junt ab la sanch de sa companya Julia,
 dóna l'Arbre simbòlich
 en sa hermosa crexença una embranzida,

La seva sanch hi aboca
 Sever, l'apòstol-bisbe,
 y ab lo pastor angèlich
 lo llaurador Medí de Vallvidrera,
 qu'es lo més candi anyell de sa remada.

Oh Creu barcelonina,
 oh arbre purpurech, ditxós y cèlich!
 sols per regar ta soca

dè Lleyda te vingué Sant Atanasi,
y de l'ardenta Libia
Cugat ab ses dexebles,
les dues verges que venera lluro.
Quan Constantí rebé de Santa Elena
lo martell de la Creu, y a martellades
esbocinà los ídols del Imperi,
ja aqueix arbre reguívol,
victoriós y noble,
alçava'l front damunt de tots los arbres
dels horts y viridaris de Barcino.
Llavors los cristians qu'en la nit fosca
hi anaven a pregar, a les tenebres
demanant abrigall, orar pogueren
abrigats per l'arcada bisantina
de la primera Sèu de Barcelona,
d'exa reliquia augusta
primer reliquiari,
d'aqueixa Creu robusta
encara avuy Calvari.

LA SÈU

QUAN de sa immensa gloria
Catalunya's vegé en lo cimera,
après d'haver cullit en pau y en guerra
en tots los lloredars de l'ampla terra
    llorers de la victoria,
axecarne volgué una catedral.
De la gran serralada pirenenca
    uns quants abets arrenca;
    al Montserrat uns pins
    demana; al vell Montseny
    uns roures gegantins;
    a Mallorca oliveres,
y a Valencia li diu: «Dónam palmeres.»

Agafantlos a fexos,
de roca barrejats ab grans esquexos,
ne féu exes columnes colossals,
d'ahont, com branques seculars del arbre,
s'esbadien les brèdoles de marbre
ahont seuen les voltes,
com l'eura atapahida
del olm en los brancals.

De columna en columna una garlanda
d'archs rodons circueix la veneranda
iglesia, qu'es magestuosa y noble,
mes sobria y severa com son poble.

Féula austera y harmònica y senzilla
per fòra: l'hermosura de la filla
del Rey es tota a dintre. En son aspecte
insinuà sa grave fesomia,
dintre son chor sa religió y afecte,
y com en una pàgina sagrada
en exa Sèu daurada
amotllà son altívol pensament.

De Jesucrist a exemple,
alçà ab dotze columnes aqueix temple;
la fè per fonament
li donà, l'esperança per alçada,
la caritat divina per amplada,
la caritat per pedres y ciment;

y après, sobrantne encara al diví Cor,
l'iluminà ab amor.

Y l'obra creix y brosta y s'aponcella,
del arch gòtich florida maravella,
pròdigi qu'extasía.
Aquella volta un'altra'n veu darrera,
aquell trifori un altre'n té damunt,
y, errants d'ací y d'allà,
sempre veuen los ulls un més enllà,
lo cor sempre entreovira un més amunt.

S'abisma l'esperit,
boniqueses trobant que no somnía,
y en exa arquitectònica harmonía
per l'idea es corprès del infinit.

La nostra Sèu
té la figura de Jesús en creu.
En lo creuer extesos
té sempre'ls amples braços,
frisós de veurens presos
ab tan dolçíssims y amorosos llaços.

Ses cames són les naus:
l'acimbellada cúpula qu'espera
y sos dos campanars, que s'escamarlen
per dar pàs a la gent, són los tres claus.

Lo chor es lo séu Cor, que d'amor bat
ab ritme harmoniós y acompassat;
    extàtich prega y ora,
canta ab David y ab Jeremíes plora.

Es son bellíssim cap l'altar major,
d'hont es lo gran retaule'l cabell d'or
qu'a rulls per ses espatlles s'enrinxola
de llums y raigs de sol ab l'aureola.

Allí damunt del místich soterrani,
    recort del Sant Sepulcre,
    la volta, com un crani,
    en curva agraciada
    se clou y arrodoneix.
Ab tenebrosa franja lo trifori
    lo ceneix.

Mes la corona de crudels espines
    se li tornà de roses
    blanques y purpurines,
    cada matí descloses,
    y en compte de perfum
    li aboquen raigs de llum.

Entre elles y la cripta
se bada'l més hermós dels presbiteris,
    com celestial crepúscol
    en mig de dos misteris,
    la llum y la foscó.

Dèu ayrosos pilars per sostentacle
té l'inclit tabernacle,
com té dèu manaments la lley d'amor.

Darrera exes columnes
les dues voltes laterals s'unexen
per abraçar eix àbside argentí.

Com sobirà aymador
passa l'astre del jorn cada matí
darrera les finestres que florexen
a son esguart diví.

Espía per los vidres una estona,
abocanthi a bell raig
tots los brillants que porta en sa corona,
totes les flors que du en la seva Maig.

Quan ha ben aguaytat per una ogiva,
en l'altra s'enfinestra curiós,
y allí de son buyrach de flama viva
engega lo dardell més amorós
y més hermós.

Amant

Constant,

va tot lo día

de l'una a l'altra gelosía

tot espiant

y cobrint de pedrería

lo séu amor,

qu'es lo de nostre cor.

Per exes nou finestres los nous chors d'àngels miren.

¿Què miren exos àngels?

¿Què miren exos sants?

¿Què miren exes verges y serafins y arcàngels?

¿Al voltant de quín astre tantes estrelles giren
per zodíach de perles y brillants?

En la clau d'eix artístich santuari
vermelleja'l patíbol del Calvari;

dessota hi hà'l Tabor,

de flames y de gloria coronat.

Eix sens igual esplèndit hemicicle

es lo sagrat vericle

del Deu del Evangeli,

es la custòdia y lo diví *araceli*

hont reposa Jesús sacramentat.

SANT VICÈNS FERRER

Al crit febrós de «Fra Vicèns arribal»
tot Barcelona se remou y aboca
vers lo portal dels Orbs. De totes bandes
hi corren los vehins. Surten d'estudi
los noys per ferhi cap ab gran desori.
Quedant les eynes del treball en vaga,
ab clau se tanquen les botigues totes
sinó les de flagels y de silicis
de que sos auditoris són la fira.
Per dar al riu de gent sortida franca
estreteja'l portal, y d'ona en ona
la marejada puja y s'arrestella
per l'Hort del Rey y'l predi de Santa Anna
com un sobtat y abrigador diluvi.

¿Quí dexarà d'ohir al gran Apòstol?
 Un dia Jesucrist aparexentseli,
 aureolat de resplendor y gloria
 li posà al front la traspassada dreta
 y li manà que com a real nunci
 pregonés per la terra l'Evàngeli.
 Ha fet sentir a vint y nou realmes
 sa veu, aquella veu despertadora
 dels pobles adormits, la veu tronanta
 que predicant als pobles de Valencia
 senten los d'Alacant y de Sagunto,
 y predicant a Puigcerdà la ou Llivia.

Li triga a Barcelona de sentirlo.
 «¿Hont és? ¿Hont és?» diuen sos fills frissosos.

Los monjos de Santa Anna
 des del cim de la torre del cenobi
 l'han ovirat tot just vers Creu Coberta.

Ja és al Hort de la Sinia,
 ja passa'l pont del Bogatell; miràusel:
 va a peu com lo séu Pare Sant Domingo
 de qui sembla l'imatge parladora.
 De Crist, qui'l féu lo séu Llegat a Sàtere
 ab sa mà dreta ungingtlo,
 les ditades llustregen en sos polsos.

Sobre sa blanca vesta
 penja son fosch mantell, com unes ales,
 com les ales del Angel del Judici
 qui diu al món tronant: *Timete Deum.*

Al compàs de sos passos delitosos
mou lo braç dret, qu'alguna volta axeca
per ensenyar lo cel d'ahont li ragen
a doll a doll inspiracions divines.

Lo séu seguici es llarch, interminable
de cegos y de coxos,
d'esguerrats, de xacrosos y epilèptichs
que de son pa y de sa paraula viuen,
com a Jesús per tot arrèu seguintlo.
A voltes a algun mut torna la llengua
y desclou a algun cego les parpelles.
Però'ls ulls qu'obre més són los de l'ànima
des del cim d'algun puig que pren per trona
seguint al pecador y cor-ferintlo
ab les agudes fletxes
de que són lo buyrach les Escripures.
Ferit del cor a vèurel a ses plantes
estès, crida als confessos
enfermers d'aquella ànima arraulida.
Vèusels aquí: són dotze riligiosos
blanchs y burells que van a son seguici
vessant l'oli y lo vi del Evangeli
dels pobres pecadors en les ferides.
Dels confessors en adjutori vénen
los dexebles del Sant, sos coapòstols
vestits ab la llureya dominica.
Són sacerdots y llechs que fan de bàcul
al coix, de llengua al mut, de guia al cego,

de llitera al tultit qui no's pot moure
y als pobres orfanets los fan de pare.

Los flagellants seguexen
que fan brunzir los vímets y les cordes
damunt sa espatlla nua
d'ahont brolla la sanch y regalima:
los juéus convertits y los heretges
tornats del Bon Pastor a la ramada:
y noys mig despullats y vells descalços
y baldats ab ses crosses
y pobres y més pobres que seguexen
al Sant qui'ls apetona y los estima.

L'exèrcit de la fè y de la pobresa
ja en immensos capdells s'entortolliga
entorn del séu angèlich patriarca
y encara's veu rajar la gran tiroya
en lo Coll-Blanch, dessota Finestrelles.

Moysès d'aquella immensa caravana,
Vicèns ve tot davant com una estrella
guiant reys y pastors a l'Establía.
Axís qu'arriba a sa ciutat aymada,
maravellat s'atura,
sobre'l Portal dels Orbs veient un Angel
qu'ab ses ales abruga a Barcelona.

Axeca ab sa mà esquerra
l'escut enorme de les Quatre Barres,
mentres sa dreta empunya

una lluhenta espasa que flameja.

Axí en l'Apocalipsis
sobre'l portal de la Salèm divina
Joan Evangelista vegé un Angel.

Vicèns Ferrer, l'Angel de nostra terra,
a aqueix Angel del cel axís li parla:
—¿Quí ets tu y què hi fas aquí?— Y ell li contesta:
—L'Angel Custodi só de Barcelona
y la guardo per ordre del Altíssim.—

A aqueix nom adorable, s'agenolla
Vicèns y ab ell aquella enorme tribu
que com serpent immensa
al voltant séu en cercles s'es rotllada.
Cau Barcelona de genolls en terra
y al Creador omnipotent adora
que li ha donat tant sobirà Custodi.

SANTA MARIA DEL PI

ENDREÇA AL SENYOR CARDENAL CASSANYAS

SENYOR Eminentíssim,
vós de la nau del Pi
foreu insigne timoner un dia,
sa patrona María
qu'es la Verge dels Reys y del Altíssim,
de sa púrpura regia vos cobrí,
y avuy per sobre-premi'l timó us dóna
de la nau del Bisbat de Barcelona.
Que l'iris sereníssim de la pau
corone vostra nau,
ben lluny de les tempestes
may com avuy tronantes y ferestes
y en viatge felix
que'ns duga a tots al port del paradís.

I

Les Hortes de Sant Bertran,
quan encara no eren hortes,
eren un llit hont la mar
dexava ajaure ses ones.
Ne feyen colomar llur,
com marineres colomes,
les gavines, voleyant,
de les barquetes geloses.
La seva perdé un barquer
de Montjuich en les roques
y ara'n cerca una per tot,
ne cerca una y no la troba

Un dia de bon matí
la destral al coll se posa,
se'n va dret a un bosch que hi hà
del Bogatell a la vora
entre'ls canyars de son rech
y'l gran mur de Barcelona.
Veu un Pi dret y sapat,
per tallarli'l peu s'hi acosta;
buydarà son ample tronch
y tindrà una barquixola.

Als primers colps de destral
s'obre un portell a la soca:

ben amagada allà dins
veu lluhirhi alguna cosa;
les terenyines ne trau
y ovira una Imatge tosca
de la Mare del bon Deu
qu'entre sos braços reposa.
Al vèurela com un sol
treient lo cap d'una boyra,
enamorat lo barquer
a ses plantes s'agenolla.

II

De la barca qu'ell farà
María'n serà barquera:
quan ha pregat a sos peus
cull la destral d'allí terra,
arrodoneix l'esboranch
y'n fa una hermosa capella.
Hi fa enfilar un roser
qu'al séu voltant s'ensarmenta,
fentli corona gentil
de roses blanques y veres.
A cullirhi mel hi van
a voliors les abelles;
més hi van los esperits
a cullirhi mel angèlica.

Aquell rich amagatall
del cel es ja una finestra
per hont sa Reyna gentil
sovint aguayta la terra,
y hont Ella's dexa mirar
com en sa capça la perla.
Real trono y camaril
al veures de tal bellesa,
aquell Pi, que ja era vell,
apar que's rejoyenesca.

II

Fent temple d'aquell brancam
de gran volta atapahida,
fent retaule d'aquell tronch
y de la prada catifa,
cada jorn hi ve a pregar
rius de gent barcelonina,
fent chor ab lo barqueret
ermità d'aquella ermita.

D'aquell Maig de flors humil
contenta n'està Maria,
mes no n'estan sos devots
que la troben esquifida.
Davant del Pi sempre vert,
a la banda del migdia,

ab la suhor de sos fronts
fan brotar una basílica.
Son frontis descomunal
n'apar una immensa lira,
una lira sens bordons
però nó sens harmonía,
per cantar a la dels Reys
dolça Estrella bethlemítica.

IV

Lo barquer es ben sortós:
la barqueta que volía
no es barqueta, sinó nau,
la més gran que'l mar ha vista.
Son arbre mestre es un Pi
ab una creu a la cima
qu'enfilantse amunt, amunt,
fins al cel diu qu'encamina.
Per patró una Verge té,
qu'es del món Patrona y Guia;
son ceptre fa de timó,
de vela sa mantellina.

A cada banda de nau
de Sants remers hi hà una fila,
fent chor ab un Oriol
que hi sol cantar nit y dia

aqueixa cançó gentil
qu'a embarcar a tots convida:

—Per anar al Cel,
gent barcelonina,
veníu a la nau
de Santa María.—

SANTA AGUEDA

QUE trista estàs, que esponcellada y sola,
oh Capella dels Prínceps d'Aragó,
de nostra patria símbol,
de nostra fè reliquiari d'or!
Qui t'ha vista en ta gloria y te veu ara,
si es català y no llagrimaja, es bort!

Aquí tu a nostres sobirans vegeres
lo solemne matí del Sant Dijous
rentar humils los peus a dotze pobres
a exemple de Jesús Nostre Senyor.
Per ton altar alabastrí aplegaven
al Verger del Palau ramells de flors
Elisabet de Portugal regina,

l'angèlica Maria del Socós.
Ta gòtica finestra coronella
servia als serafins de mirador
en l'estrado vehí quan l'alt En Jaume
de la Verge tingué l'aparició
dihentli: «Vull una ordre redemptora
per traure esclaus dels llaços de la mort.»
Fou l'Abat de Poblet lo teu acòlit,
tos capellans Nolasch y Penyafort,
ton celebrant lo papa Benet Tretze,
Vicèns Ferrer lo teu predicador.

Presidies dels reys lo desposori
entre músiques, himnes y cançons:
del un fores lo túmol,
del altre fores lo rihent bressol.

Al nàxer, ja amorosa lo rebies
en la falda de pedra de tes fonts
y per la mà d'un bisbe'l batejaves
qu'àngel tornava al que reberes noy.
L'apadrinava un hèroe;
era'l ròssech de comtes y barons,
d'almiralls, cavallers y gentils dònès
de la bellesa catalana flor.

Quan se moria un príncep,
ella's posava los vestits de dol
y plorava ab la veu de ses campanes

tres dies y tres nits a esclat de mort:
gemegava ab los orfens y la viuda
y'l poble que l'omplía a genollons;
    plorava ab Barcelona,
ab Mallorca, Valencia y Rosselló.

Oh germanes fidels de Catalunya,
fioles del gran rey Conqueridor,
    ploràu, ploràu encara:
los reys que tant aymareu ¡ay! són morts!

Per exes galeríes
passaren d'un a un en processó:
l'un portava la palma de victoria,
    l'altre un esqueix de llor,
aquell l'escut de les sagnoses Barres,
eix de Sant Jordi'l resplendent penó.
Baxaren exa escala benehida
y no hi pujaren més ni vius ni morts.

Ab ells los Sants fugiren del retaule
    darrera'l sacerdot
y ressonà de la òliva lo xiscle
hont ressonava'l càntich de Sion.

Caygueren les campanes
de son cloquer octagonal y ayrós;
perderen los marlets llurs creus de pedra,
la comtal diadema sos florons.
Se perderen, oh Santa, tes reliquies,

en ton verger marcírense les flors,
y avuy al vent del segle
de un a un s'esbullen tos recorts
de viuda abandonada
de la Plaça del Rey en un recó.

Plòra, plòra, Santa Agueda la bella,
ploràu, catalans tots,
ploràu lo temps de vostres alegríes
qu'aqueixos ¡ay! són dies de tristor!

SANT RAMON DE PENYAFORT

*La Mare de Deu un roser plantava,
d'aquell sant roser ne flori una branca,
nasqué Sant Ramon fill de Vilafranca.*

MAR endins, allà d'allà,
se veu com una gavina,
té'l còs blanch com un colom
y ales negres de falsia.
Si de lluny sembla un aucell,
d'aprop barca coralina
que torna de coralar
en la costa d'Algeria.
No es gavina ni colom,
ni barqueta coralina,
sinó un blanch fraret
que volant arriba,

volant per la mar
de la patria mia.

Si volèu saber quí es,
no es pas un aucell que vola,
en sabiesa y virtut
es com una *penya forta*.
Ramon li diuen per nom,
bé'l coneix prou Barcelona,
com a confessor de reys
y del Sant Pare de Roma.

Ahir confessava un rey
de Mallorca en l'Almudayna,
qui, estant fet a governar,
l'obehir li era montanya.
Sant Ramon li diu:—Adéu;—
y se'n va dret a la platja.
Allí troba al vell patró
qui a Mallorca lo portava:
—Mariner, bon mariner,
tornàume a ma dolça patria.
—¿Còm vos hi tornaré jo
si tinch rompuda la barca?
—Afegíula, si volèu,
mes tornàumhi ara abans ara.
—¿Volèu qu'us ho diga clar?
Lo rey En Jaume ho jurava:
tornarà a Mallorca a peu

lo mariner qui us ne traga.—

Ell du un llech per company,
ja li diu a cau d'orella:
—Ara es lo temps dels durants
y Sóller es presseguera:
a Barcelona anirèm
ab los durants que hi endreça.—

Lo Sant Rosari esgranant,
ja enfilen la carretera:
no cull mal en lo camí
qui *Ave Marias* hi sembra.

Axís qu'arriben al port
una nau va a pendre vela:
—Mariner, bon mariner,
tornàunos a nostra terra.
—No ho faré jo, fra Ramon,
lo senyor rey nos ho veda,
qui de la nau que us durà
penjarà'l patró a l'antena.

—Vína, vína, lleguet meu,
vína, vína a la maresma;
que de Mallorca partim
no ho vol un rey de la terra,
mes ho vol lo Rey del cel
y sempre surt ab la seva.

Allí a la punta del port
baxa a la mar una roca,
ne fa escaleta lo Sant
per varar a ran de l'ona
y en la espatlla de la mar
son mantell posa.
Axecant los ulls al cel,
al séu damunt s'agenolla:
—Vínahi,—diu al séu company,
y'l pobre lleguet no gosa,
té por d'anarsen a fons
com una mola.
—Si no't goses embarcar,
a Sant Domingo retórna:
dígues al pare prior
que per sortir de Mallorca,
la Providencia'm va dant
bon vent y la barca nova.—

Ab la mà'l bordó sosté
que serà l'antena,
d'hont lliga al cim lo mantó
que farà de barca y vela.

Fa la senyal de la creu
y'l rosari recomença;
que dintre la mar
com dintre la terra
no pendrà mal pel camí

qui *Ave Maries* hi sembra.

Al vèurel marinejar
en una nau tan girella,
los mariners sollerichs
se moren d'enveja.
Ell, vola que volaràs
y navega que navega,
entra mar endins
com una oreneta
que per Sant Joseph
se'n torna a sa terra.

Los pexos trauen lo cap
per veure la maravella
d'un dominich navegant
en un llaut d'estamenya.
Saltirona lo dofi,
y a capbussons la balena
al cel tira un brollador,
descàrregues la tremelga
y oques, cisnes y coll-verts
al séu entorn volategen,
y a cantar los goigs del Sant
sols hi falta la sirena.

D'ençà que Montjuich fa centinella,
com un gegant armat,
de Barcelona al costat,

be n'ha vista passar de navixella,
de nau y de tarida,
de llanxes que rossolen,
de góndoles que volen
ab ales de corcella presumida.
Vegé'ls navilis de Roger de Lluria,
los de Roger de Flor,
los de Jaume primer qu'ab gran canturia
partien vers Mallorca,
les de son fill, quan de Sicilia bella,
mellor que'ls Argonautes portava'l *velló* d'or.

Vegé la Caravela
ab que la mà divina de Colon
tragué del mar un món.
Mes no vegé una barca tan ayrosa
ni de tan blanca estela
com la de Sant Ramon.

L'Angel de Catalunya la guiava
y ab un béch de ses ales l'abrigava;
joyós lo de Mallorca l'empenyía,
per ordé de María,
de qui'l rosari adamantí esgranava.

A la darrera dena arriba al port,
vers hont son Baluart s'alçava un dia,
de tan felíç navegació en recort.

Quan arriben los barquers
de la costa catalana,
en la riba'ls peus posant
    hi trauen la barca.
Sant Ramon de Penyafort
    hi estira la capa:
no trobanti moll un fil
com si may hagués vist aygua,
de la espatlla de la mar
la posa en la seva espatlla.

Y ab sa mà dreta'l gayató prenent,
    de salaborr marina
com arbre mestre encara tot rellent,
humil y ab los ulls baxos s'encamina
cap al convent de Santa Caterina.

SANTA MARÍA DEL SOCÓS

I

Lo sepulcre d'Eularia
es lo bres de la santa mercenaria
María del Socós,
qui allà rebé'l baptisme
y entrà per exa porta al cristianisme
qui n'havía de ser astre amorós.

S'alça un castell a vora'l Llobregat
d'hont María es la hermosa castellana:
un palau senyoreja la ciutat
d'hont ella es la hermosura sobirana.

Sa mare li demana:

—¿Què vols de cá'l marxant?

¿Volsne un vestit de grana?

¿Què vols del argenter?
 ¿De perles un cinter?
 ò una agulla de cap de diamant?
 ¿Què vols de Barcelona? ¿Què te'n plau?—
 Ella, axecant los ulls, diu: — Lo cel blau.—

Veyent que no vol sedes bonicoyes,
 ni collarets ni joyes,
 sa mare suaument trua a son pit
 hont sab que hi bat un cor,
 mes cerca en ell un terrenal amor
 y hi troba sols l'amor del infinit.
 Sa mare li replica: — Dolça filla,
 dels nobles Cervellons tu ets la pubilla,
 ¿y en tu voldràs que moria
 la nostra heroyca y llegendaria historia?
 Pènsathi bé-y respòn, ma filla aymada,
 ¿dels joves que't voltegen quin t'agrada?
 —¡Aquest!—respon signant lo crucifix
 que d'un plech de gonella li sobrix.—
 A aqueix m'he consagrada,
 a Ell he dat mon cor
 y no'm parlèu, si us plau, d'altre aymador.—

II

Axís qu'està sola ab Ell,
 a ses plantes s'agenolla.

—Jesús meu, aquí'm teniu,
¿me voldrieu per esposa?
Si massa rica'm veyèu,
per Vós jo'm faria pobra;
donàume vostres cordills,
jo us daré mes braceroles;
ma diadema prenèu,
posàume vostra corona,
sia de claus de neguit,
sia d'espines d'afronta.—
D'exes paraules d'amor
María passa a les obres;
son cabell era or filat,
ne passa les estisores,
y se'l posa sota'ls peus
ab los bonichs y les joyes.

Axís que'l séu pare mor,
diu a la mare la filla:
—Mareta, no us dexaré,
mes veniu a casa mia.
Aquexa es lo meu bressol,
mes la trobo massa rica;
la meva es la dels catius
que també us aculliria.—

Se vesteix de burell cru,
les espartenyas se posa,
y ab sa mareta se'n va

a fer de criada als pobres,
a ser la mà dels tulits,
dels coxos a ser la crossa,
del cego lo bisseguet
que'l peix, lo guia y lo porta.

III

¿Es un convent eix casal que blanqueja
voreta la mar?
¿Es un convent ahont viuen les monges,
ò bé un colomar?
Es lo colomar de la Verge Maria
hont la del Socós parrupeja y se cria
y aprèn de volar,
aprèn de volar hont la Verge se'n vola
damunt la onada que llisca y rossola
en son convent a venir-se a trencar.

IV

A la vora de la mar
una nau s'hi bransoleja;
ha arribat aquest matí
de mercaderies plena.
Tan bon punt hi ha arribat,
lo patró se'n baixa a terra

dels mariners ab la flor,
ja per comprar, ja per vendre,
per vendre'l carregament
als marxants de la Ribera.

Mentres va per la ciutat
esclata una gran tempesta;
pobra nau sense patró,
ja pots arronsar la vela,
ja pots desferte dels rem
que no't trauràn pas d'aquesta.
Joguina'n fa la maror,
çà y enllà la cedaceja,
com fa ab la rata lo gat,
com fa'l lleó ab la gacela,
qu'ans de xuclàrsela bé,
una estona hi joguineja.
¿La mar la xuclarà endins?
¿La escupirà vers l'arena?
Ja l'àncora s'ha romput,
¡per tot arrèu l'aygua hi entra!
¡Ara abans ara va a fons!
¡Ara abans ara s'esberla!
Los poch mariners que hi hà
estan erts sobre coberta,
los lliga les mans la por,
l'esglay lo cor y la llengua.
Mes des del pont de la nau
de la Mercè's veu la iglesia.

Ja n'axequen un gran crit:
—Salvàunos, Maria Verge,
oh Verge de la Mercè,
qui de la mar s'ou la estrella.—

La Verge'ls haurà sentit,
puix hi va sa missatgera
per entre'l romball de gent
qu'en la platja s'arrestella,
axecant les mans al cel,
axordant ab crits la terra.
Ella no axeca les mans,
mes sí lo cor y la llengua:
—Oh Verge de la Mercè,
qui de la mar s'ou la estrella,
trayèu lo navili a port,
al port de vostra presencia.—
En nom del Pare y del Fill
y del Esperit se senya
y acostantse a la maror,
damunt de l'aygua se llença
que's fa sòlida a sos peus
com si's tornàs una gleva.
Al arribar a la nau
ja feya la tombarella,
per la proa la sosté
y la remolca vers terra,
com per la brida un cavall
que'l séu cavaller se'n mena,

envers un recó del moll
hont, com pel ronsal, la ferma.

Los mariners de la nau,
los de terra y los de l'aygua
volen postrarse a sos peus:
—No ho fésseu pas,—diu la Santa;—
ja ho farèu dins la Mercè
davant la Verge que us salva,
qu'Ella es la Senyora y jo
no sò més que sa criada.—

V

¿Es un convent eix casal que blanqueja
voretta la mar?

¿Es un convent hont hi viuen les monges
ò bé un colomar?

Es lo colomar de la Verge María
d'hont tot sovint un colom se desnía,
colom ò gavina més blanch que la neu,
més blanch que la escuma qu'esflora son peu.

Quan parteix una nau redemptora,
Ella vetlla del mar a la vora.

Quan la veuen sovint s'amansexen
les rúfoles ones
y abaxen sos fronts,

com fan les lleones,
 com fan los lleons
 al fuet de gentil domadora.

Als frares avisa de tots los perills,
 com Mare a sos fills;
 si, esparver dels pollets qu'ella cria,
 a mà dreta'ls espera un corsari,
 —Decantàuvos—los diu—a mà esquerra.—
 Si'ls ve un vent contrari,
 —Aturàuvos—los diu—y esperàu lo de terra.—
 Si arriba'l mistral qu'es la escombra del cel,
 —Partíu a bona hora
 —los diu—y la Verge vos fassa d'estel.—
 Aprés puja a la celda més alta
 per veure'l navili feliç voleyar
 y al pèrdrel de vista, li diu:—A reveure!—
 y als peus de la Verge se posa a resar.

VI

En les nits d'hivern
 tot sovint les monges
 de sa cambra humil
 la trobaven fòra:
 —¿María, hont serà
 nostra Mare dolça?
 ¿Serà a la Mercè?

¿Serà mar enfòra?
Volant ha sortit
com una coloma,
del séu colomar
sens obrir la porta.
En èxtasis va
y vola que vola
com un serafi
vingut de la gloria.
En èxtasis va
y en èxtasis torna,
sols té sobre'ls peus
humida la roba,
de ruxim del mar
tota salabrosa.

VII

Una vegada
de bon matí prengué volada
com un todó:
—¿Hont es la mare Cervelló?—
les filles diuen,
y van y vénen y's desviuen
d'ací y d'allà
cercant l'aucell que se'n volà.
De nit y dia
ha estat mólt temps davant Maria

de la Mercè
qui apiadantsen li digué:
—Ma dolça filla,
lo bastiment nostre perilla,
véslo a salvar.—
Ella se'n vola envers la mar
a correuyta,
del séu amor per l'ala duyta.

Ab vent del Nort
la nau havía exit del port
de Barcelona,
cantant la Salve a sa Patrona.
Se gira'l vent,
après tres dies de ponent
bufà'l llevant
dalt en lo cel arrestellant
les nuvolades
y sobre l'aygua les zumzades
contra'l vaxell
que debatega, com aucell
dins la mà fera
d'un infantó de la ribera,
qui tot jugant
de ploma en ploma'l va axalant.
De una a una
ses veles pren en greu fortuna
y ab lo velam,
la palamenta, lo cordam,

y la murada.
Sobtadament una ratxada
de vent punter
gayrebé preni'l timoner
ab lo timó
y li esbocina l'esperó.
Quan cau l'antena,
per poch la nau se descarena
dexant entrar
dintre la popa un braç de mar.
—Mare de Deu,
—criden los frares,—no'ns dexèu
en aquesta hora,
sinó la mar ¡ay! nos devora.—

En aquell punt
veuen del mar venir damunt
una donzella
càndida, noble, hermosa y bella,
de blanch vestida,
qu'als redemptors joyosa crida:
—No tinguèu por:
es, donchs, la Mare del Senyor
la qui m'envia
de la Mercè Verge María.—
Diu tot seguit:
—Mar, assosségat en ton llit;
ayrades males,
y tu, xaloch, plegau les ales.—

Diu y'l xaloch
tornant enrera poch a poch
fuig del que alena
vent amorós de la serena
qu'escombra'l cel.
De Cervelló al veure l'estel,
les ones cauen
y cada cop més planes jauen.

Plorant somriuen
los mariners y als frares diuen:
—¿Quí es Exa, donchs,
davant de qui los núvols ronchs
desaparexen,
les llevantades obehexen,
y'l mar desfet,
com a Jesús de Nazareth?

VIII

De les terres d'Oran
quan de catius una barcaada arriba,
Ella surt del convent
carregada de llenços y desfiles.
Si's cansa d'esperar al peu del moll,
sobre l'ona llisquívola camina,
camina mar endins,
y al trobar los esclaus ¡quina alegría!

Sembla la mare que retroba un fill
perdut fa temps en la boscuria antiga.
Los dóna un glop de vi de Cervelló
y'ls parla de María.

Del moll en lo sorral
té a punt des de fa estona les lliteres;
si algun catiu malalt li defalleix,
en ses tendres espatlles se'l carrega.
Al arribar al monestir, li diu:

—Exa es la teva casa,
exos frares seràn los teus companys
y jo la teva Mare.

Mes ¡nó! Ta mare es la de la Mercè
que rompé d'una a una tes cadenes,
sa filla inútil jo,
que't faré de germana y de sirventa.]

LO VERGER DEL PALAU

I

LA reyna d'Aragó
a Maria digué de Cervelló:

—Ma dolça amiga,
vós que'n sóu de les flors que Deu nos dóna,
veníu ab mi una estona
al hort del meu palau,
si us plau.—

—De bon grat,—respongué la santa nina,
y de bracet la Santa y la regina
hi feren aquell dia son passeig
a l'hora en que l'oreig
gronxola y balanceja lo boscatge
dant als rebrolls y als arbres un llenguatge.

Era aquell hort semblant a un vert domàs
que devallàs
estès per la joyosa primavera
del Tàber al rodal de la Ribera.

En lo real jardí
no hi havia com ara herbes estranyes,
mes hi havia la salvia y romaní,
la orenga y lo timó d'exes montanyes.

La rosa de pastor
treya son cap damunt la rosa vera,
la hermosa clavellina finestrera
somreya al papalló son trobador.
No desdenyava'l lliri a la viola,
ni'l noble gessamí a la corretjola,
veyent que'l més alt senyor
parlava ab la camperola.

Entre flors de cent lleys,
de màgica hermosura ò de remeys,
vassalles no hi havia y sobiranes
com de plantes catalanes,
puix totes eren germanes
com los vassalls y los reys.

Conexent l'aucellada a ses amigues
des del bosch les venía a festejar
y'ls refluava les cançons antigues
qu'encara avuy no's cansen d'escoltar.

Lo rey a voladuries
veya entrar en sa ayrola'ls cantadors

y ohía les dolcíssimes canturies
que de montanya amunt en les boscuries
escolten los pastors.

Aquells camins de rosers
de murtra y de tarongina
aquells carrers
de tarongers
baraven fins a marina,
hont si s'hi esqueya
fòra del mur,
a voltes queya
lo fruyt madur.

Dintre d'un bosch de murtra, d'arbossos y boix-grèvol
s'axeca una font gòtica que té fulles de trèbol
per arcades qu'enflora un gessamí,
y una avgua dolça dolça
rellisca en llit de molça
y omplena de murmuris y música'l jardí.
En ell no hi hà estanyol;
lo nostre rey no'n vol;
son estany es la mar que besa la muralla
los cisnes que hi rumbegen són ses naus
y són uns cisnes braus
que lluyten a cops d'ales
y a raig escupen còdols y foch en la batalla.

Sapat y ramallut com una alzina

s'alçava allí un llorer;
 diu que'l plantà lo comte Berenguer
 venint de la Provensa
 y feya sobre'l port una ombra immensa
 que prenien lo rey y'l mariner.

Jaume primer
 parlava des d'allí a Pere Martell
 quan venía colcant
 son venturós vaxell.
 Son fill, Pere lo Gran,
 aplaudint des d'allà a Roger de Lluria
 quan feya d'aqueix port una boscuria
 de tan lleny y navili presoner,
 tiràvali una branca d'eix llorer.

Al sentirho contar a la regina
 respon la santa nina:
 —¿Un brot no'n merexía
 nostre Ramon Nonat,
 permetèume eix esplay, noble senyora,
 quedantse a morería
 com a millor penyora
 de catius cristians per lo rescat?
 —Si aquí jo hagués estat,
 —féu ella de resposta,—
 de la més alta brosta
 jo un brot li hauría dat.
 Mes fra Ramon d'altre llorer més alt

ha hagut lo cimeral.—

Del verger en la bella cantonada,
ensemps altar y mirador del port,
de la Mercè una imatge està posada
    en alta glorieta
que hi axecà lo Sant de Penyafort.
Mentres besen los peus de sa Patrona,
allà d'allà del port, dexanthi estela
de fè y de pietat, la Salve entona
un chor de mariners que prenen vela;
y de genolls en terra la reyna d'Aragó
    ab la barcelonina
    Santa de Cervelló,
    lo còmit y'ls remers,
canten la *Salve Regina*
que perfuma la marina
millor qu'aquells murtrons y tarongers.

Quan del jardí's despedía,
diu la reyna a sa estimada:
—¿Quína flor més vos agrada?—
Y la monja respongué:
—La flor de Santa María,
lo lliri de la Mercè,
la flor de la patria mia
qu'ara mateix he olorada.

Mes, al dexarvos ara en companyía

de la deytat qu'adoro,
 un do de vós, gentil regina, imploro
 de que vingùeu
 al jardí meu.

II

Un jorn de Pasqua de bon matí
 la qui en lo trono sèu d'Aragó
 s'encaminava cap al jardí
 de Na María de Cervelló.

De noble casa com era filla,
 de grans hisendes com es pubilla,
     ¡oh quín verger
 espera veure la sobirana!
 ab una Santa per jardiner,
 dèu ser lo   d'aquexa plana.

Axís bressada per la ilusió
 truca a la porta del séu palau,
 y la donzella de Cervelló
 diu a la reyna:—Veníu, si us plau.—

De casa seva lluny la encamina,
 ab estranyesa de la regina
     qui la segueix
     des d'hont floreix

Santa María cap a la mar.
Quan ja les roses creu oloar,
la mercenaria
davant l'hospici de Santa Eularia
diu a la reyna:—Entrèu, si us plau, aquí;
aqueix es mon jardí.—

Allà ensenya a la reyna'ls cristians
que vénen esguerrats de Morería,
qu'arriben sense peus ò sense mans
ò sense'ls ulls que són l'espill del dia.
Li mostra'ls que ha esditat la llebrosía:
los que pica la cangrena
ab picada d'escorçó,
los que's menja un mal grà com un dragó,
los braços rosegats per la cadena,
la cama mig segada pel grilló.

Al veure aquexos braços, la regina
va dant ses braceroles a la nina,
se lleva ses manilles,
les dóna ab sos penjolls de pedra fina,
ses perles y son or,
com ginesta que's despulla
de sa fulla,
de sa fulla y de sa flor.

Quan exa li ha mostrat los grans vermells,
les llagues veroloses

los joves moribons y'ls pobres vells,
diuli: — Senyora, aquexes són mes roses,
aquexos són mos lliris y clavells. —

La reyna al veure la cruel florida
de mals de tanta vida
robada al cautiveri,
abraçant a aquell àngel del bon Deu
que'ls dóna llibertat y refrigeri
díuli: — Es vostre jardí millor que'l meu. —

AL DIGNÍSSIM RECTOR
DOCTOR DON SALVADOR CASANYAS

AB MOTIU DE SA EXALTACIÓ AL EPISCOPAT,
LA FACULTAT DE TEOLOGÍA DEL SEMINARI DE BARCELONA

DONCHS, ¿per què avuy, oh Pare, te desvies
dels braços sempre oberts de ta fillada?
Tu que del cel la via'ns has donada,
¿per què fins a ses portes no'ns hi guies?

Es que t'ha dit l'Altíssim: «Vull que sies
lo guia salvador de ma remada,
prèn de pastor la crossa platejada,
y vés, pastúra les ovelles mies?»

Vés a viure y morir ab tes ovelles,
dónals lo past que Jesucrist los dóna;
abèureles d'amor com flors novelles.

que seràn en la gloria ta corona;
mes tot pregant allí en Urgell per elles,
no oblides a tos fills de Barcelona.

18 d'Abril de 1879.

FLOR D'HIVERN

A DON CLAUDI LÓPEZ Y BRU EN LA MORT DE SA GERMANA

Les roses del teu jardí
n'han perdut sa dolça amiga;
com ne tenia'l color,
n'ha tingut la curta vida.
Cada dia al dematí
un ramellet ne cullia
per oferir a Jesús
en la capella vehina.
L'angelet que hi hà al davant
li somreya d'alegría,
mostrantli ses ales d'or,
qu'al paradís la durien:
també li reyen los camps,
també li reya la vida.

Mes passà'l temps de les flors,
de les flors y les espigues;
no té roses lo roser,
ni clavells la clavellina;
la terra's vesteix de neu,
son cor de melancolía.
Veyent lo jardí desert,
al cel alçava la vista,
les flors que moren aquí
li apar qu'allà reflorien.
Mirant lo cel estrellat
trobava la terra trista,
com que la féu per morir
qui ha criat lo cel per viure.
Quan torna a veure a Jesús
a sí mateixa ofería;
prenentla per flor d'hivern,
lo bon Jesús l'ha cullida
en les festes de Nadal
a dintre de l'Establía,
entre'ls presents dels pastors,
prop del or, encèns y mirra.
¿Què hi fan los àngels al món
hont may se troba la ditxa?
¿Per què d'or ses ales té
la crisàlida cativa?
De la presó de son còs
ditxós qui prompte n'emigra,
qui n'emigra al paradís

com ta germana Lluïsa.
Allí sempre es mes de Maig,
la nit no segueix al dia,
sempre hi canta'l rossinyol
y la flor may se mustiga;
allí'l plaher es sens fi,
allí l'amor es sens mida,
perqu'es a mida del cor
de Jesús y de María.

Barcelona, 31 de Desembre de 1879.

CÀNTICH AL DESPOSORI

DE DON CLAUDI LÓPEZ Y DONYA MARÍA GAYÓN

I

PRETENENT ser esposos de María,
los joves de la tribu de David
al temple porten sos bastons un dia,
mes sols lo de Joseph queda florit.

Al mateix temps una coloma blanca
baxa a posarse en son castíssim front
com dihent als presents: — En exa branca
vol fer son niu lo Redemptor del món. —

Iniciada la Verge en lo misteri,
l'espòs accepta que li dóna'l cel,
y del Real Profeta en lo salteri
canten a chors les filles d'Israel.

Set aurores després del prometatge
se celebra l'angèlich casament;
lo cobricel es de verdós fullatge
d'hont ruxades de flors fa ploure'l vent.

Los aucellets saluden als esposos,
ab voliors de Serafins fent chor;
y ab llavis plens de mel y mig desclosos
sos peus adora y sos vestits la flor.

Coronada de roses y poncelles
María puja al resplendent altar,
miràntsel a geloses les estrelles,
que ja son fruyt voldrien coronar.

L'àngel del pur amor y l'ignocencia
extén sobre ells les ales com un vel;
ell, que dels cors cull la divina essencia,
encens tan pur may ha pujat al cel.

L'humil fuster no gosa alçar la vista
a la Reyna de Sion; mes en son dit
posa un anell riquíssim d'amatista,
y en místich jou queda a la Verge unit.

II

De Sant Joseph y de María a exemple,
avuy vosaltres dos vos heu lligat;
de genolls vos he vist dintre del temple
quan vostres cors unía'l sant Prelat.

Com Jesucrist en la sagrada taula,
lo místich pà dels àngels vos partí,
com del Canà en les bodes sa paraula
les aygües del amor tornant en vi.

Sía en la mar serena de la vida
vostra barca l'amor y la virtut,
volant al port hont lo Senyor vos crida,
lluny dels esculls hont tantes s'han romput.

Vogàu, vogàu. Per guia dels esposos
Deu ha posat l'arcàngel Sant Rafel.
En vostre nou estat siàu ditxosos:
també per exa porta s'entra al cel.

En tos jardins, oh Claudi! enamorada
florèsca la palmera d'Alacant;
y com de dàtils d'or l'has coronada,
te vaja ab tanys hermosos coronant.

Exos brillants, María, ab que t'enjoyes,
estrelles de ton front y de ton pit,
sien símbol puríssim de les joyes
ab que Deu embellí ton esperit.

L'hermosura del còs es una rosa:
naix al matí y al vespre's musteeix;
la de l'ànima pura y amorosa
cada dia y cada hora refloreix.

Imíte ell a Joseph y tu a María;
y, com al lloch de Nazaret feliç,
vindrà Jesús a fervos companyia,
y Ell fa d'una cabanya un paradís.

Dia de Sant Joseph de 1881.

HIMNE

DES DE l'Africa, oh Maria,
vos demanen redempció:
són espanyols, Mare mia:
socorrèu vostra nació.

Los emigrants de terres cristianes,
Verge de la Mercè,
vivint en mig de tribus musulmanes
perden sovint la fè.

Aparexèus a l'africana arena,
puix lo camí'n sabèu,
y als pescadors trayèulos de cadena,
tornàulos al bon Deu.

A qui del mal rodola al precipici
donàuli Vós la mà;
dàu llibertat a qui ab lo jou del vici
l'infern esclavisà.

Coloms del cel, les Filles de Teresa
se'n volen vers Oran:
si hi anàu Vós, María, en tal empresa
¡qu'esclaus redemiràn!

Des de l'Àfrica, oh María,
vos demanen redempció:
són espanyols, Mare mia:
socorrèu vostra nació.

17 de Novembre de 1888.

A FREDERICH SOLER EN SON ENTERRO

A B cent corones de flors
te'n veig anar d'esta vida:
tu te'n vas ab cent, de flors;
jo quedo ab una, y d'espines.

6 de Juliol de 1895.

A UN ROSSINYOL DE VALLVIDRERA

ROMANCET DEDICAT A MOS AMICHS

DON ANTONI RUBIÓ Y DON LLUÍS CARLES VIADA

R OSSINYOL, bon rossinyol,
he sentida la teva harpa,
l'he sentida un dematí
de Vallvidrera a Valldaura,
fent rodolarhi tos cants
com perles dintre de l'aygua:
cantaves l'amor a Deu,
l'anyorament de la patria,
los misteris de la nit,
les llums de la matinada,
ton amor entre les flors,
ton niuet entre les branques,
ta maynadeta, que viu

de cançons y de becada.
Trobador del mes de Maig,
rossinyol, refíla y cànta,
mes no dexes exos cims
per los vergers de la plana:
no hi vingues a la ciutat,
que hi hà una gent mólt ingrata:
diu qu'estima als aucellets,
diu qu'en son cor los regala,
mes als que canten millor
los posa dintre la gavia.

Vallvidrera, 9 de Maig de 1897.

NOSTRA SENYORA DE L'AJUDA

I

A Sant Genís d'Agudells
si n'hi hà una pobra dòna
que plora en un barracó
al vèureshi vella y sola,
sense pà, ni abrich, ni rès,
com un aucell sense ploma.
Era bo lo séu marit:
la mort l'hi tirà a la fossa;
era millor lo fill séu:
lo cativà la gent mora.
¡Pobreta! ¿De què viurà,
de què, sinó de l'almoina?
Quan va a pendre lo cistell
veu la destral y la corda,

ayl ormeigs del séu espòs,
que Deu lo tinga a la gloria.
Pren la corda y la destral,
se'n puja al bosch de Cerola;
fa un feix d'arbossos y bruchs
y se'n baxa a Barcelona,
dihent per aquells carrers:
—Llenya seca, qui me'n compra?
Mes... la càrrega es fexuga.
Veníu, oh Verge, en ma ajuda!—

II

Ha entrat per lo Portal Nou
cap al carrer de Sant Pere.
Quan va exirse del Més Baix
a la càrrega's doblega.
Petit feix pel camí creix;
mes si'l feix es gros aterra,
y si aterra a un home fort,
¿què farà a una pobra vella?
Posa'l feix en un pedrís
y s'assèu sobre una pedra.
Quan vol reprendre lo feix
no'l pot arrencar de terra;
crida als homes del veynat,
crida als macips de ribera;
lo feix no's mou del pedrís:

dirieu que s'hi arrela.
Ja ve l'agutzir del rey,
ja vé tot vestit de negre;
ja deslliga lo cordill,
ja desfà lo feix de llenya.
Quan l'acaba de desfer
la gent s'agenolla en terra,
veyent una imatge a dins,
una imatge de la Verge,
com un Jesús dintre un Maig,
com dins la boyra una estrella.

III

Los vehins del carreró
ja li'n fan una capella,
una capella de rams
qu'un dia serà de pedra.
Tots se postren a sos peus,
més que tots, la llenyatera,
qui no se'n sab moure un punt
des del matí fins al vespre.
La oració que li fa
cada dia es la matexa:
—Mare: mon fill es catiu,
trencàu prompte sa cadena.
Puix sa càrrega es fexuga,
anàu, oh Verge, en sa ajuda.—

IV

Lo rosari un dematí
esgrana de dena en dena;
a cada *salve*, un sospir;
a cada *santa*, una perla,
una perla del séu cor
que baxa a regar la terra.
—Mare: mon fill es catiu.
¿No trencarèu sa cadena?—
La petició qu'ella fa
tot desseguit té contesta,
puix a sa espatlla ou sa veu,
que prou coneix de qui era:
—¡Fillet meu!—diu sospirant.—
¡Fillet meu!

—¡Mareta meva!
—Donchs ¿quí t'ha portat ací?
—Una dama com aquexa,
que duya lo mantell blau
y al front corona de reyna.
Ma cadena era fexuga
y Ella ha vingut en ma ajuda.—

25 de Maig de 1900.

CORONACIÓ DE LA VERGE DE LA MERCÈ

POESÍA DEDICADA AL DIFUNT BISBE D'AQUESTA DIÒCESIS

DOCTOR DON JAUME CATALÀ Y ALBOSA

QUAN era noy lo bisbe Català
pujà a una hermosa ermita,
l'ermita del Remey que sobre Arenys
té la Verge María.

A la voreta del camí veu flors:
ne cull les més boniques,
la viola d'olor y lo clavell
y uns brots de sajudida;
los lliga ab una branca de roser
gemada d'englantines,
y, tot posantles de l'Imatge al front,
li diu: — Verge María:
la corona rebèu que us ha textit
qui us ama y us estima.

Quan seré gran vos ne duré, si us plau,
un'altra de més rica. —
La prometensa qu'aquell noy li féu
la Verge corprenia.

***

A aquell infant simpàtich y axerit
veyent devot de la Real Senyora,
sa mitra li donà Sant Olaguer,
Pacià l'anell y Sant Sever la crossa,
y pel Vicari de Jesús fou fet
Bisbe de Barcelona.

En temps del gran torneig Universal
nostra Ciutat era lo cor d'Europa:
a sos palaus venien tots los reys,
venien a son port totes les flotes,
y li deyen regina de la mar
y li'n daven lo ceptre y la corona.
Lo ceptre era un trident, y se'n gaudí;
la diadema era d'or fi y hermosa.
Barcelona l'entrega a son Prelat
y diuli: — Al front de ma Regina pòsala,
la Verge divinal de la Mercè,
de tots los cautiveris redemptora. —

***

En processó la Mare del bon Deu
és portada a la Sèu,

y en son altar major
es axecada en faldistori d'or.

Era'l gran temple un flamereig de llums,
com quan lo jorn comença;
l'altar un cel hont pugen los perfums
dels encensers en nuvolada immensa.
Bisbes y Abats esperen a ses plantes,
y entre'ls Prínceps y Infants
los homes de la pau, los de la guerra,
los néts dels Consellers de nostra terra,
hi lluhen entre'l fauste de la Cort
los hàbits de Ramon de Penyafort.
Tronaven los canons de Montjuich,
y per lo temple antich
rodolava'l torrent de l'harmonía
com per los monts y planes
l'alegre tritllejar de les campanes
y'l tro de llampeganta artillería.
Lo bisbe Català
allavors a la Verge s'acostà,
y en nom de Barcelona
posà en son front una àurea corona
incrustada de perles y brillants
y amor dels catalans.

10 de Juliol de 1900.

LO FILADOR D'OR

A EN JOAQUIM CABOT Y ROVIRA

N'hi hà un argenter
a l'Argenteria;
de tant filar or
li diuen Orfila.
Lo fila tan prim
que totjust s'ovira;
n'apar un cabell
del front d'una nina.
Lo filador d'or
diu que'n té una filla;
qu'es un pom de flors
no cal que us ho diga:
fila l'or com ell
y la plata fina,

retalla brillants
y perles enfila.
Qui s'hi casarà
pot plantar botiga;
no's casa ella, nó,
que's fa caputxina
lo primer dijous
de Pasqua Florida.
Quan vora l'altar
son cabell deslliga,
n'apar un riu d'or
que surt de la riva
ò un camp de forment
que la falç inclina.
Son pare que'l pert
recull les espigues,
y trist y solet
torna a la botiga
la garba de rulls
qu'al matí n'exía.

N'hi hà un argenter
a l'Argenteria;
de tant filar or
li diuren Orfila.
Mes ¡ay! pel veynat
no falta qui diga
que ven per fils d'or
cabells de sa filla.

AL SANT CRIST DE BETHLÈM

HIMNE

A vostres peus qu'adaro,
Jesús, clavat en creu,
misericordia imploro.
¡May més pecar, Deu meu!

Són vostres llagues santes
la font de la salut,
qu'a beure a vostres plantes
tot Barcelona acut.
Consol de qui sospira,
del infortuni abrich,
al moribon qu'expira
no li queda altre amich.

Vós sòu d'aqueix sant temple
lo gran Predicador,
aquell que vos contempla
se sent fletxat lo cor.
«Espéra la corona»,
dihèu al pobre honrat;
al rencorós: «Perdóna»;
al rich: «Fés caritat».

D'exa real presència
tothom se'n porta un dó,
los uns de paciència,
los altres de perdó.
Perdó per qui se banya
de sanch en exa font,
perdó per tot Espanya,
perdó per tot lo món.

Puix sols per esperarme
clavat vos miro aquí
morint per retornarme,
¡perdó també per mi!
Per tot seguíu mos passos,
sent jo vil pecador,
obrintme sempre'ls braços,
obrintme sempre'l cor.

¿Aquexes mans divines
qui axís vos les clavà?

¿D'exes cruels espines
qui'l front vos coronà?
Mes culpes són estades:
fins a rentar mon cor
jo a aquexes fonts sagrades
barrejaré'l meu plor.

LA FONT DE JESÙS

Al peu del Passeig de Gracia,
entre un roure y una acacia
rajava una fontanella
com la fusada del fus:
com la fusada argentina,
escumosa y cristallina
descapdellava ses aygues
la dolça Font de Jesús.

No hi havia aygua tan bona
en lo Plà de Barcelona:
la més dolça era que'l llavi
de la terra beu dessus.
Los bons lo canti hi omplien,
los sants a beure hi venien,

qu'era la flor de les aygues
la de la Font de Jesús.

Los rossinyols y les merles,
com qui desenfila perles
hi esgranaven aquells himnes
que fan batre'l cor ilús.
La dolcíssima canturia
ressonava en la boscuria
al murmuri barrejada
de les aygues de Jesús.

Vora la Font hi lluhía
l'Altar del Fill de María,
que per alguns séus dexebles
era'l Castell d'Emmaús
hont darrera'l cortinatge
d'un mur de pedra ò brancatge,
vora ses aygues divines
aparexía Jesús.

Mes ¡ay! per aquell que hi vaja
ja es una Font que no raja!
¿D'aquell nèctar, oh canella,
per què a la terra no'n dus?
¡Oh Font dolça, pura y clara!
¿per què no vesses encara?
¿Què's féu ta càndida limfa,
sagrada Font de Jesús?

En lo camí com suara
mólts cansats passen encara,
y alguns qui cauen exànims,
y alguns qui no s'alcen pus.
¡Ah! Jo só dels qui sedegen:
que mos ulls, oh Font, te vegem,
que't puguen beure mos llavis,
aygua dolça de Jesús.

HIMNE A NOSTRA SENYORA
DE LA BONANOVA

AB MOTIU DE LA SEVA CORONACIÓ CANÒNICA

MARÍA, hermós estel,
dàunos la Bona Nova
de que us veurèm al Cel.

Era una flor del camp
la Flor de Cases-Soles,
qu'en son altar florí
de cara a Barcelona.
Bella es com un clavell,
fresca com una rosa,
blanca com un colom
baxat de Collcerola.

Barcelona la veu,
feliç se'n enamora,
y a son perfum suau
de pàs en pàs s'hi acosta,
abella vers la Flor
la Flor que'l cor li roba.

Quan arriba a sos peus
humilment s'agenolla:
— Regina d'aqueix plà,
faró d'aqueixa costa,
oh Rosa del roser
que'ls Serafins oloren,
barcelonina sóu
si foreu camperola.
Del gran amor qu'us tinch
¿què us donaré en penyora?
De diamants y d'or
prenèu exa Corona,
per mà del meu Prelat
jo só qui vos la posa. —

A LA VERGE MARÍA DE VALLVIDRERA

LIRI blanch y Rosa vera
del jardí del Criador,
María de Vallvidrera,
embalsamèu nostre cor.

S'esbadella entre montanyes
exa vall fresca y gentil
sols per fer de ses entranyes
per Vós, Verge, un camaril.

Per aquexos cims de serra
lo vostre olor escampau,
fent sentir a nostra terra
los efluvis del cel blau.

Naix una font cristallina
de vostra capella al peu,
símbol de l'aygua divina
de que Vós sóu dolça veu.

¡Oh Font dolça y regaladal
de vostres aygues del cel
donàumen una tirada,
que la del món es de fel.

De la vostra aygua bevia
lo gloriós Sant Medí,
ab qu'í palmó compartía
lo gran Sever quan morí.

Del Tibidabo en l'altura
vos somriu lo Sagrat Cor,
com al vèurela tan pura
somriu la estrella a la flor.

Montserrat a l'altra banda,
com joyell de vostre amor,
de sa Imatge veneranda
li ensenya lo soli d'or.

Sota una ombrívola branca
del Tibidabo soliu
com una coloma blanca,
Vós, María, heu fet lo niu.

Allí roses y roselles
n'hi florexen més de mil:
de les flors y les poncelles
Vós ne sóu la més gentil.

Vostres goigs aquí, oh María,
vos hi canta'l rossinyol
cada matí a trench de dia,
cada tarda al caure'l sol.

LES TRES MONTANYES

DE nit, quan Barcelona
va ensopintse, adormintse al peu de l'ona,
lligadets per la sòn de peus y mans
s'adormen los infants.

La escoda no conversa ab la pedrera,
ni la roda del carro ab la rodera,
en lo mercat s'apaga'l baladreig,
lo murmuri de riu en lo passeig.

Com los aucells en l'arbre,
calla l'esquella en lo cloquer de marbre
des d'hont ara totjust
cridava als cristians al temple august:
la diva en lo teatre
clou son llavi y les mans paren de batre,

y fa de la ciutat
un sepulcre vivent la soletat.
En aquella hora, avuy, fondes y estranyes,
he sentides les veus de les montanyes.

LO TÀBER

Jo un temps era una illa
com una conquilla
voretta la mar:
m'allarga la serra
lo séu braç de terra:
m'hi dexo aferrar.

De la terra y l'ona
nasqué Barcelona.
Jo en ma conquilla
bressant sa filla
de sol a sol,
ja no só una illa,
que só un bressol.

Mes d'ençà qu'es pubilla
de Catalunya
y'l ceptre empunya
del Principat,
del Tàber s'ha oblidat.

LO MONTJUICH

Des de mon aspre, altívol promontori
a Barcino y a tu jo us vegí néxer,
y ja des del principi, de mon sí
traguí
lo rocam que la fa créxer.

A tu't fa poch a poch desaparèxer,
y a mi'm va l'herba sota'ls peus segant,
Ab sos morts a Ponent,
ab sos vius a Llevant,
me va estrenyent
y enderrocant.

Barbes amunt sos barris se m'arrapen,
los magalls ab ses urpes m'esgarrapen;
se'm clava al pit la dent del escodayre,
y'm barrina lo cor lo barrinayre.

Fa tres mil anys tot ho sofresch per ella,
y ara com a un soldat
al séu costat
me fa fer de centinella.

LO TIBIDABO'

A mi'm fa fer
de respatller
de sa cadira immensa
de que són los barrons
exos turons.

Per sa enorme crexença
de gegant
la plana no es prou gran,
y s'enfila al Putxet y als Agudells
que són los botarells
de ma superba acròpolis
y en son filat de cases ja estan presos.

Se tornen ciutadans los meus pagesos:
les onades de pedra ja m'empenyen,
los palaus y les torres ja m'estreyen.
Y encara Barcelona, al crit de «¡A dalt!»
puja al assalt
de ma pinosa encastellada serra
ab closos filferrers que m'engrillonon,
ab ponts y terraplens que'm portaràn
del tren de foch lo monstre assainant
que tot ho romp y aterra.

Oh Montjuich, oh Tàber, mes companyes
d'ençà que sóu montanyes:
a Barcelona cal avuy pujar
y a nosaltres baxar:
davant nostra regina
inclinèm, donchs, la testa gegantina.

A LA MORT D'EN RAFEL DE CASANOVA

Morir es viure.

TRES mesos feya ja que cada dia,
al despertarse la ciutat comtal,
los camps qu'abans solien provehirla
veya de bayonetes erichats:
lo mur de pedra, sa defensa, veya
dins d'un altre de ferro engaviat.
Morir deù sens remey la noble víctima
ò donarse al qu'en busca d'ella va.
Mes, axò plà, donarse! Era la roca
que del pèlach en mig axeca'l cap,
adormida a sos brams y de ses ones
al batre coratjós y acalorat.
Si tenia Berwick reguitzells d'homes
y boscos d'armes per a dar l'assalt,

tenia ella la invicta Coronela,
que si bé no era d'homes un grapat,
per un Berwick cada un valgut hauria
y valia per tots son capità,
son capità, l'ilustre Casanova,
qu'en la Sala de Cent havia jurat
fer de la plaça una flamant Numancia
abans que d'ella un sol rejol donar.
Un jorn de malehida recordança
al peu de la muralla ressonà
l'espinguet d'un clarí que de Berwick
cridava la host terrífica al assalt;
y dels morters tronants al terratrèmol,
d'obusos y canons enrugallats
a l'ardenta y mortífera alenada
que'l camí anava d'ayre netejant;
ab la fam que la presa los donava,
ab la feresa que sol dar la fam,
en esquadrons arrenclerats tiràvashi
d'Espanya y França lo poder plegat,
al peu de la muralla, per exténdrels
a rengleres lo ferro català,
per fer de rampa als que al darrera séu
hala! hala! s'hi anaven abocant,
als crits de «¡Visca'l Rey! ¡A Barcelonal
¡Mori qui mori! ¡A dalt y fòra.....! ¡A dalt!»

¡Ja dalt varen pujar! Lo crit de «¡Es nostra!»
sonà, per fi, en la *cortadura real*,

y pujàrsenhi veyà Barcelona,
llestos com si'ls vinguera de plà a plà,
als soldats de Berwick, dalt a la cima
la bandera real fent tremolar.

De «¡Enrera!» però tost lo crit ressona,
y a son màgich accent enrera van,
dintre d'un rotllo de feréstechs núvols,
vegent qu'arriba ja'l del temporal,
y de bona arribada ja sentint
en sos avenços rastrejar lo llamp.
En Casanova es, que feya estona
vetllava hont l'estranger donàs de cap,
d'una rua de frares y de nobles
patricis per rebàtreshi al davant.
¡Veyèulo allà dalt del fortí! ¡mirèusel!
¡fer, esbalahidor, desesperat,
embestí'als de Berwick! Ses llambregades
de la tigresa semblen, qu'en son cau,
hont son cadell endormiscat reposa,
una rua de llops ha vist entrar.
¡Y com a tal s'hi tira! Lo séu sabre,
d'extendre y escapçar assedegat,
ja fins pel puny negrenca sanch degota,
ja cruix, òssos y ferro rosegant,
podent ja sobre'l fort un altre alçarne
d'armes y de cadavres capolats!
Però si deù n'atterra, cent n'arriben,
ab cent y cent de més valents detràs,

que'ls empenyen amunt, com unes a altres
s'empenyen les onades de la mar.
Mes, ell a més perill més s'encoratja:
ahont ne veu més gruxa allà's rebat,
axí parlant als séus: «¡Morir es viure!.....
¡Qui ab gota de sanch n'ix no es català!»
quan, ferintlo de mort brusenta bala
¡malehida de Deu! en terra cau.
¡Pobre patrici! ¡Infeliç hèroel! Al cloure
los ulls, al ferne lo darrer badall,
va sentir lo soroll de la cadena
que sa ciutat aymada arrossegà,
d'En Ramon y En Vinyals, qu'en và s'esforcen,
y de Villarroel ab l'últim ¡ay!
envolt, y d'altres cent y cent, que màrtirs
morien per la patria llibertat!

1866

LO PARCH

(EXPOSICIÓ UNIVERSAL DE 1888)

Barcelona venjada.

I

INFAUSTA Barcelona! Com una gran montanya,
tot lo poder de França, tot lo poder d'Espanya
cayguérenli damunt
aprés ¡ay! que'ls exèrcits austriachs, qu'atiaren
un dia'l foch, al vèurela perduda, la dexaren
com se dexa a un difunt.

Desamparada y sola se llença a la batalla;
sos fills al raig de flames, de ferro y de metralla
desnú mostren lo pit,
y ab centenars de boques la encesa artillería
l'esfondrament escupli, la mort y l'agonía
un mes y un any seguit.

La lluyta fou heroyca, desesperada y fera;
mes cent pobles tenia davant, la fam darrera,
la força anà perdent:
ab la lleona'ls mascles cadells prou se batien,
mes d'un a un y a rengles assassinats morien:
¿què pot un contra cent?

De nostra Santa Eularia cobert ab la bandera,
Rafel de Casanova caygué en la davantera;
caygué Villarroel;
tot cau dins Barcelona, los hèroes y les coses:
per enterrar sos màrtirs aymats no té prous lloses,
mes ¡ay! Deu té prou cel.

Los murs tenen set bretxes, quiscuna una ferida
per hont la sanch s'adolla, per hont se'n va la vida:
són totes set mortals:
y trossos de muralla ací y allà li cauen,
y torres ja cansades de vigilar s'ajauen
damunt dels vells casals.

Quan se vegé sens torres, sens forts y sens muralla,
guerrer a qui's romperen capmall y arnès de malla,
quan de sos fills vegé
malalta y sense vida la hermosa flor superba,
y ací y allà segada com per la dalla l'herba,
Barcelona caygué.

Caygué, y en terra al vèurela lo vencedor cayguda,

al vèurela a ses plantes postrada y abatuda,
 li posa'l peu al pit,
 y cridant a les feres y corbs de les montanyes,
 de la geganta víctima los dóna les entranyes
 en regalat convit.

La Sala de Sant Jordi vegé entre sacrilegis
 cremar lo daurat llibre de nostres privilegis
 escrit ab nostra sanch;
 la plaça de Sant Jaume vegé nostra bandera
 per lo butxí ferotge tirada a la foguera,
 passantla abans pel fanch.

Llavores se forjaren cadenes per sos braços,
 grillons de totes menes per a aturar sos passos;
 mes ¿per doblar son front
 ab quína diadema carregarà sa testa
 que sia prou fexuga, que sia prou feresta
 y ensemps pedra y afront?

Tenyit de sanch encara, rugint com una fera,
 lo rey se'n baixa al barri famós de la Ribera
 davant sos granaders:
 —Dexàu aquexos glavis, prenèu magalls y relles,
 —los diu,—y enderrocaules aquexes cases velles,
 catau de bandolers.

De Montjuich que vinguen aquí los escodayres;
 si no n'hi hà prou, que vinguen també los barrinayres

armats del llamp y'l trò;
la casa entossudida que torce'l cap no vulla,
a trossos per los ayres que vole com la fulla
al buf del Canigó.—

Y milenars de relles y milenars d'axades,
de les vehines hortas pugen a les teulades,
que tiren daltabaix.
Los miradors retxosos ab tant colpeig tombollen,
y'ls torreons altívols en terra s'agenollen
humils y ab lo cap baix.

De les antigues cases no'n restarà ni una,
puix, perque sa memoria cayga desfeta en runa,
la escoda y lo picot
com urpes de dimoni que'ls odis desinfernen
des sos muntants les amples parets desenquadernen
enderrocantho tot.

Los campanars s'abracen cayent ab les torratxes,
y a trossos, com en dança febrós les morratxes,
rodolen pel carrer:
los coloms que'n sortiren, totjust al devallarhi,
per colomar sols troben los òssos d'un ossari
que remou lo fosser.

Arrèu arrèu s'ajauen los grossos casalicis,
los monestirs, escoles y amparadors hospicis,
lo temple y l'hospital:

a rengles los tuguris s'aplanen en la sorra
y'l més joyós dels barris barcelonins s'esborra
com xifra en un sorral.

Quan ja no'n queda rastre, com d'aygua escorreguda,
d'aquelles pedres, òssos de la ciutat volguda,
n'axequen un castell,
lo de la malestruga y odible Ciutadèla,
que naix a Barcelona com una erisipela
en mig d'un rostre bell.

La espasa es de Damocles damunt son cap penjada:
per gota qu'ella's moga d'hont jau endogalada,
la passa a ferro y foch,
y de la gran Barcino, reyna del mar un dia,
per a mostrar als pobles qu'un jorn arrèu vencía
sols queda un enderroch.

11

Lo segle donà un tom, y Barcelona
se desvetllà amaçona,
y al veure aquexa mole davant séu,
li dóna un cop de peu.

Los que li feren guerra
se deyen ells ab ells:—¿Què hi farà allí?—
Ella enfeynada va aplanant la terra,

la rega ab son suhor y'n fa un jardí;
ne fa un jardí hont soterra
sos immensos oprobis y dolors;
aquells murs que li feren de cilici,
sos grillons y impropers,
la Torre del suplici,
tot ho cobreix ab un mantell de flors.

Aprés, tot arborant llorers y palmes,
convida allí mateix tots los realms,
de lletres y arts a Universal Torneig.
La cort d'Espanya's féu barcelonina,
y'ls pobles tots vingueren al corteig
d'hont era Barcelona la regina.

Veyent qu'aquells fortins aterra encara,
sos enemichs se diuen uns als altres:

—¿No'ns tirarà a la cara

del castell malehit les pedres a nosaltres?—

¡Oydàl D'aquexes pedres Barcino'n fa un palau
ahont cridats tots los pobles de la terra,
en aquell lloch, ludibri de la guerra,
celebra la gran festa de la pau.

LO GAYTER DEL LLOBREGAT

I

QUAN era en son dematí
la centuria que s'acaba,
a vora del Llobregat
s'ohí lo toch d'una gayta;
s'hi ohí la veu d'un Gayter
cantant la seva *Cabanya*,
tota guarnida de flors
per la mà de sa estimada:
L'Oració del dematí,
Los plants de la Castellana.
Cantava a Jofre'l *Pelós*
ab son escut de les barres,
y angèlichs salms a la fè
y bells himnes a la patria.

A aquell cant meravellós
Catalunya's desvetllava:
—Donchs, quí es aquest Gayteret
que tan bé refila y canta?
—Es un novell trobador
de la primera volada.

II

Sol y vern era'l Gayter;
totseguit coble formava:
lo sentdemà al dematí
ja un floviol l'acompanya,
al floviol un llaut,
lo violí y la guitarra,
un tamborí vers Olot,
vers Tarragona una gralla.

En aquell hermós concert
totes les veus hi sonaven;
a la veu del rossinyol
responia la calandria,
lo passarell al verdum,
al verdum lo crit de l'àliga,
al idili'l cant guerrer,
la barcarola a l'albada,
lo cant de gesta al romanç,
lo romanç a la complanta.

En lo poètich concert
haurieu dit que hi cantaven
los joglars del Rosselló
ab sos glosadors de Palma,
la bandola provençal
de Valencia ab la dolçayna,
ab la seva trompa Homer,
y David ab la seva harpa.

Lo concert del Llobregat
per tot lo món ressonava.

Abril de 1899.

LO MONUMENT A COLON

DEL PORT DE BARCELONA

Allà hont Colon isqué del mar un dia,
com Atlas ab un món en ses espatlles,
¿un monument axeques, Barcelona?
Féslo digne de tu y digne del geni
qu'es entre'ls homes y entre'ls hèroes l'áliga.

Per fonament la platja de Liguria
te donarà un bocí d'aquelles roques
hont de petit jugava ab les sumzades;
l'Alhambra't donarà sòcols de jaspi
brunyits per mans de moros;
lo Portugal un tros del arbre mestre
que tendre nàufrech lo portà a ses ribes;
Castella sos lleons, y Catalunya

de ses entranyes bestraurà lo ferre.
 Y ¿què't darà l'Amèrica? Agraphida,
 com no't pot dar per pedestal los Andes,
 t'enviarà son or y ses corones.

Axécala ben alt exa columna,
                   damunt lo front dels arbres,
 damunt los parallamps y cresteries,
 sobre'ls marlets que volten lo pinacle,
 sobre'l pinacle qu'agullona'ls núvols.
 Al vèurela, que diguen los navilis:
 —Més alta es de bon tros que nostres màstils.—

Les fàbriques que diguen:

—Es més alta que nostres xemeneyes.

—Y més que nostres torres,—
 repliquen los palaus. Y'l temple gòtich
 responga:—Y gayrebé com mes agulles.—

Corona la columna sobirana
 ab lo globo del món, qu'ab mà divina
 a arrodonir ell ajudà al Altíssim.
 Mes lo globo corónal ab sa estàtua,
                   sa estàtua gegantina,
 en actitud profètica y solemne
 signant al occident, de quina porta,
 feta de por y de misteri ombrívol,
 ell tenia la clau dintre sa pensa.

Les ones, a ses plantes,

murmuraràn himnes eterns de gloria
barrejats ab estrofes del *Te Deum*
que aquí entonà ab los reys y Catalunya.

A la soperba imatge
l'atzur del firmament farà de nimbe;
sa llum assoleyada, de corona,
y la veuràn centuries y centuries,
de jorn, entre les flames del migdia,
de nit, entre'l fulgor de les estrelles.

NOTA EDITORIAL

Mossèn Cinto havia somniat fer un gran volum ab el títol de BARCELONA acoblanthi tots els séus escrits—poesia y prosa—que tinguessin que veure ab la nostra ciutat, ab la seva historia, ab els séus monuments, ab les seves devocions, ab les seves llegendes, ab les seves costums. Y aquesta tasca l'havia encarregada al bon amich senyor Viada y Lluch que en té recullits tots els materials y que en altre lloch explicarà'l què y'l còm d'aquesta comanda.

Dins la nostra colecció axò era irrealisable perque la meytat del llibre està ja publicat en volums anteriors d'aquestes OBRES COMPLETES. Si, enllestida aquesta edició, algun dia se'ns oferís una felix avinentesa, lliure d'estorbs ni dificultats de cap mena qu'entrebanquessin la seva realisació, nosaltres procurariem dur a terme'l somni de Mossèn Cinto.

Mentrestant, incorporèm en aquestes OBRES les

poesies d'aquell projecte qu'encara no hi havien sigut incloses y que formen el present volum ab el títol de BARCELONINES. Les que l'havien de completar són les següents, que poden veures en els volums anteriors que s'indiquen:

A la mort de D. Antoni		
López	Vol. IV -	Caritat
¿Per què canten les ma-		
res?	»	»
La ginestayre	»	»
La viuda del escultor	»	»
A Barcelona.	Vol. VIII -	Patria
Santa Madrona.	»	»
Les barres de sanch	»	»
La palmera de Junqueres	»	»
Nit de sanch	»	»
Barcelona a Montpeller.	»	»
Santa Eularia.	Vol. XVII -	Santa Eularia
La Custodia de la Seu		
de Bareelona.	Vol. XXII -	Eucarístiques
La banda de la reyna.	»	»
Lo lliri de Gracia.	Vol. XXVI -	Discursos
Himne a la Verge de la		
Mercè	Vol. XXVII -	Càntichs
També entraven en el projectat volum les proses		
Lo Jesuset de la Porta		
de Betlèm.	Vol. XXVI -	Articles
A l'alzina del Passeig de		
Gracia	»	»
Lo cornamusayre.	»	»

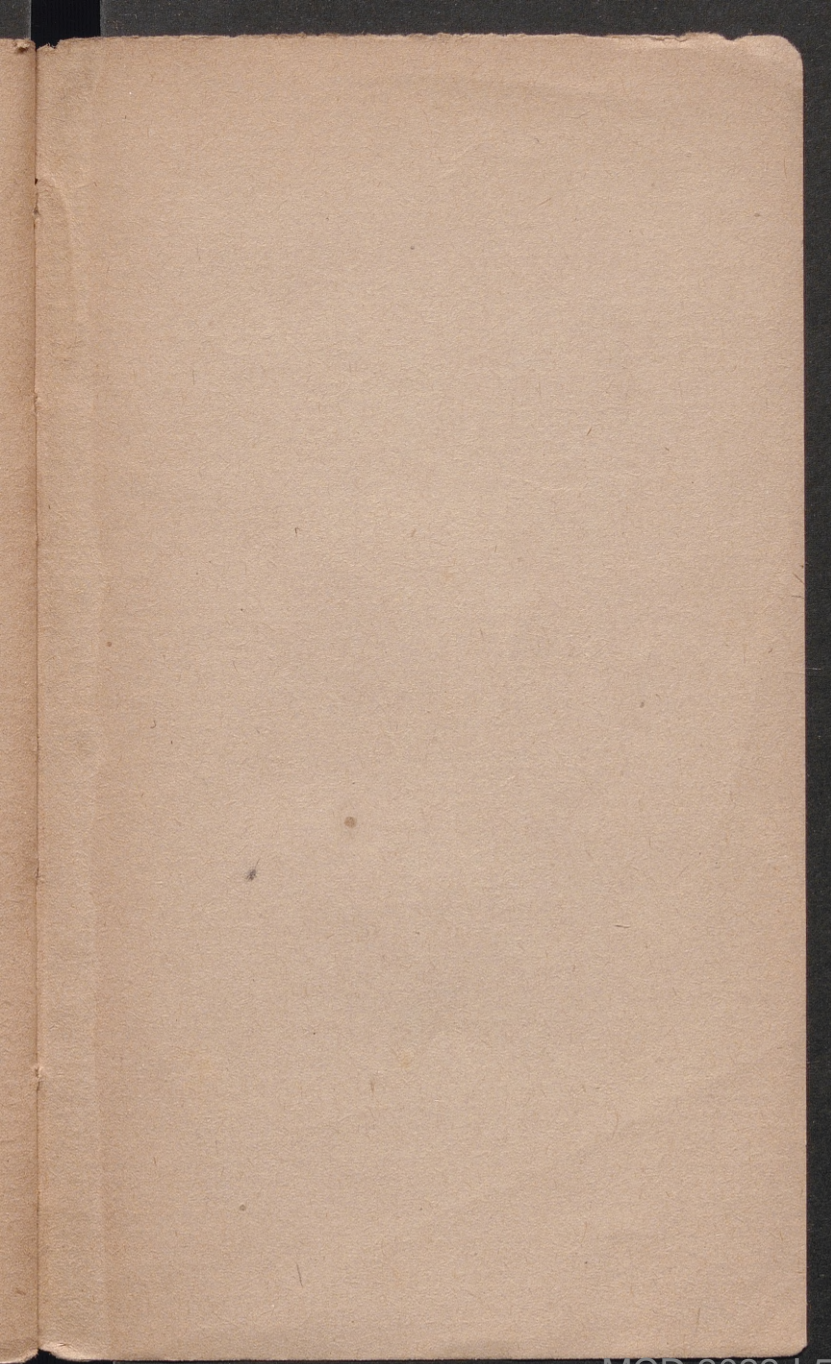
TAULA

—

	<u>PLANA</u>
La Creu de Barcino	5
La Sèu	10
Sant Vicens Ferrer	16
Santa Maria del Pi	21
Santa Agueda	27
Sant Ramon de Penyafort	31
Santa Maria del Socós	38
Lo verger del Palau	51
Al digníssim Rector doctor don Salvador Ca- sanyas	59
Flor d'hivern	61
Càntich al desposori de D. Claudi López y Da. María Gayón	64
Himne	68
A Frederich Soler en son enterro	70

A un rossinyol de Vallvidrera	71
Nostra Senyora de l'Ajuda	73
Coronació de la Verge de la Mercè	77
Lo filador d'or	80
Al Sant Crist de Bethlèm	82
La Font de Jesús	85
Himne a Nostra Senyora de la Bonanova	88
A la Verge María de Vallvidrera	90
Les tres montanyes	93
A la mort d'En Rafel de Casanova	98
Lo Parch	102
Lo Gayter del Llobregat	108
Lo monument a Colon	111
Nota editorial	115

15

ARCHIVO
MARIANO

Biblioteca

VOLUMEN N.º 06099